

Rahmetli Aliya İzzetbegoviç ile Hatıralarım

Aliya Bosanski Şamas'ta, ben ise Kakany'da aynı yılda dünyaya geldik, 1925 yılı idi. Eğitim gördüğümüz yer; Saraybosna bizi birleştirdi. Aynı okulda okumadığımız halde sohbetlerde ve "Trezvenost" ("İtidal") Derneğinde II. Dünya Savaşı sonuna doğru 1940'da tanışmıştık. Talebeler sohbetlerinde; alkol ve sigaranın zararları, İslami konular Müslümanların neden geri kaldıklarına dair konuşmalar yapıyorlardı. Bu sırada Aliya ilgimi çekmiş ve onunla tanışmıştım. Sosyal ve canayakın olup sadelik ve eğitim seviyesi diğerlerinin önündeydi. O sırada Genç Müslümanlar Teşkilatı mevcuttu. Biz de onlara katılıp II. Dünya Savaşında Doğu Bosna'dan gelen muhacirleri Saraybosna, Visoko ve Zenisa şehirlerde yerleştirme işleriyle ilgileniyorduk.

II. Dünya Savaşından sonra bazı nedenlerden dolayı görüşmemize ara vermiştik. Aliya 1 mart 1946'da Saraybosna'da yakalanıp cezaevine götürüldü. Ben ise Zagreb'te Ziraat Fakültesinde okurken 25 Mayıs 1949'da Genç Müslümanlar Teşkilatı mensubu olarak yakalandım. Aliya bu sırada hapisten yeni çıkmıştı. Yani Aliya hapsten çıkarken ben girmiştım. Yedi yıl hapiste yattıktan sonra özgürlüğüme kavuşmuştum. Aynı sebeplerden yakalanmalar ve mahkumiyetler ikimizin ve diğer teşkilat arkadaşlarımızın manevi ve fikri temaslarını engellemiştir.

1956'da hapisten çıktıktan sonra hayatta kalma mücadelesinden dolayı Aliya'yla nadir görüşüyordum. Değerli dostum Aliya İzzetbegoviç bir ara Karadağ'da çalıştı. Ben ise Afrika'da (Fas, Cezayir, Libya ve Mozambik) çalıştım. Fakat birbirimizi unutmadık. 1983'te tekrar karşılaşmak mümkün oldu. Bana BM tarafından tarım alanında ekspert olarak beş yıllığına Mozambik'e gitme görevi verildi. Mozambik'te buğday ve yem üretimini canlandırma projesinin genel direktörlüğünü yapacaktım. Yola çıkmadan önce Saraybosna'ya gelmişim. Aliya Saraybosna'da bulunduğumu duyarak Şubat 1983'te Saraybosna'nın ilçesi olan Hrasnica'daki yeni aldığım evime ziyaretime geldi. Yayımlamak için hazırladığı Doğu ile Batı Arasında İslam adlı kitabının el yazmasının bir kopyasını bana getirmişti. Benden kitabını okuyup yorum yapmamı istemişti.

Bundan kısa bir süre sonra 21 Mart 1983'te Aliya İzzetbegoviç ve birçok 'Genç Müslümanlar Teşkilatı' mensubu; Omer Behmen, Salih Behmen, Derviş Curceviç, İsmet Kasumagiç, Edhem Biçakçič, Hasan Çengiç, Cemaludin Latiç, Mustafa Spahiç, Melika Salihbegoviç, Gula Biçakçič ve Husein Jivaly, Saraybosna'da imamlık yapan din görevlileri ve Saraybosna İlahiyat fakültesi öğrencileri ve mezunları yakalanmışlardı.

Aliya'nın yakalanmasından tam bir ay sonra 21 Nisan 1983'te ben de yakalanmıştım. Aliya'nın bana kitabını verdiğini itiraf etmemi istemişlerdi. Aynı zamanda polisler evimi arayıp bir sürü kitap, fotoğraf, kaset vb eşyaya el koymuştu. Polislerin amacı, 'Genç Müslümaller'la temasımız ve organize faaliyetler hakkında kanıtları bulmak idi.

Cezaevinde dört gün dört gece soruşturma yapıp özellikle Aliya'nın bana kendi kitabını verdiğini itiraf etmem üzerinde ısrarla durdular. Tüm baskılara rağmen itiraf etmedim. Aliya'yla öğrenciliğimizden tanıştığımızı fakat bana zorla söyletmek istediklerini söylemeyi reddettim. Dört gün sonra serbest bırakıldım; fakat Mozambik'e gitmeme engel olmak için pasaportuma el koydular. Hem ben hem eşim işsiz kaldık. Bu olaydan sonra bir daha işe giremedik. Fakat Allaha şükür emeklilik sürem dolduğu için emekli oldum. Pasaportlarımız 1987'de iade edildikten sonra ilk yolculuğumuz aynı yılda Hacc'a gitmek oldu.

Bundan sonra Aliya'yla görüşmelerimiz daha sık olmaya başladı. Demokratik Eylem Partisi kurulduğunda 'Genç Müslümanlar Teşkilatı' mensupları ve komünist sistemde yargılanan kişiler yani Aliya'nın en yakın adamları kuruluştaki ve seçim kampanyasında yer aldılar. Bunlara tamamen güvenebileceğini Aliya biliyordu. Demokratik Eylem Partisi ilk seçimine girdiğinde aday olarak koyduğu belediye meclisi başkanlarının çoğunluğu 'Genç Müslümanlar Teşkilatı' mensuplarından oluşturulmuştu. Örneğin, Saraybosna ilçesinin ilk SDA ilçe başkanı ben oldum.

Nasıl oluyor da, 1992 yılında çıkan iç savaşa doğru Bosna-Hersek ve Boşnaklar için en kritik dönüm noktasında partiyi kurmak ve bunu idare etmek için on yıllarca görüşmediği adamlara Aliya güvenmişti? Şeklinde bir soru sorabilirsiniz. Bunu anlayabilmeniz ve soruya cevap almanız için Sead Trhuly'un yazdığı 'Genç Müslümanlar' kitabından birkaç alıntı vereceğim: "Genç Müslümanlar Teşkilatı mensupları komünist ideolojiyle ilk temaslardan itibaren onun düşmanı olmuşlardı. 'Genç Müslümanlar Teşkilatı' mensupları samimi birer Müslüman'dı. İslam dini varken ateist bir ideolojiye hizmet edemezlerdi. Burada başlangıçtan beri her şey net idi. Başka düşünceleri hiçbir zaman kabul etmeyen bu sapık ideoloji 'Genç Müslümanlar Teşkilatı' mensuplarına tahammül etmek istemiyordu. Teşkilatını yok edip mensuplarını kendilerince akıllandırmak istiyordu. Komünist ideoloji rejimi, asker ve polis gücü temelinde kurulduğu için güç kullanarak onlarla hesaplaşmıştır. Bu ideolojinin amacı, Genç Müslümanlar Teşkilatı mensuplarını öldürmek değil onların içindeki yaşam rehberi olan inançlarını öldürmekti

Genç Müslümanlar Teşkilatı mensupları, tutuklanmaları, soruşturmaları ve hapisleri Allah'ın onlara verdiği bir imtihan olarak kabul etmiş; bu sıkıntıların doğal affet olarak gelip geçeceğine inanmışlardır. Onlar sadece inanç konusunda sağlıklı kalmayı, toplumsal hareketlerinden dolayı dışlanmayı eğitim için fırsat olarak görüp yüksek tahsil yaparak; herbiri saygın tıp doktorları, mühendisler, hukukçular, akademisyenler olmuşlardır. Tabii ki, sakin ve istikrarlı olup onlara büyük sıkıntılar veren rejimin düşmesini beklerken hayatlarında her zaman yapacak bir şeyler bulmuşlardı." Bu alıntının yukarıdaki soruya en iyi cevap olduğunu düşünmekteyim. Aliya'nın yıllarca görüşmediği Genç Müslümanlar Teşkilatı mensubu dostlarına, sadece onlara şüphesiz güvenebilirdi.

Adalet, özgürlük ve din için mücadele etmek maddi temasların daha üstündedir. Manevi alanda kazanılan güven kalıcıdır. Boşnakların siyasi olarak teşkilatlandırılması Bosna-Hersek'in bağımsızlığını ilan etmesine zemin hazırlamıştır. Elde edilen siyasi sonuç Bosna-Hersek'in savunma organizasyonu sırasında Aliya'nın Genç Müslümanlar Teşkilatındaki kardeşlerinden destek almasının doğru bir karar olduğunu göstermiştir.

Şimdi sizlere Aliya İzzetbegoviç ile ilgili bir hatıramı anlatmak istiyorum; bu olay 1992'de başlayan savaşa doğru yaşanmıştı. Aliya İzzetbegoviç, SDA Partisi'nin genel başkanı olarak Byelaşnisa Dağı'ndaki bir otelde yapılacak toplantıya tüm ilçelerdeki başkanları ve sekreteleri davet etmişti. Mevcut durumda neler yapılacağı toplantının konusu idi. Hatırladığım kadarıyla Aliya şunu söyledi: "Savaş olmaması için elimizden geleni yapacağız ve barışta tüm sorunların çözülmesi için çabalayacağız. Fakat savaş çıkarsa vatandaşlarımıza aktarın ki, güçsüz insanlara baksınlar, yani çocuklara, kadınlara ve yaşlılar sahip çıksınlar. Arkasından Kur'an'dan bir ayet okudu; ' Kim bir hayat kurtarırsa, tüm insanları kurtarmış gibidir, kim de bir insanı öldürürse, tüm insanları öldürmüş gibidir." Aliya'nın ifadelerinde bize net bir mesaj verdiği açıktı; Yugoslavya'da bir savaşın çıkacağı ve savaş sırasında nelere sahip çıkmamız gerektiği hususunda bizleri uyarıyordu. Güçsüzlerin öldürülmesi, kutsal

değerlerin yok edilmesi, kilise, katedral, sinagog vb dini nitelikli yapılara tecavüz edilmesine izin verilmemesi hususunda gösterdikleri çaba Aliya İzzetbegoviç'in ve tüm Müslüman Boşnakların büyüklüğünü göstermektedir.

9 Aralık 1993'te Bosna-Hersek Cumhuriyeti Genel Kurmay Başkanlığı Ahlak Dairesince düzenlenen seminerde Aliya İzzetbegoviç'in yaptığı konuşmasından alıntı yapmak istiyorum: "Bu milletin asker olması bugün en büyük şereftir. Bu milletin ve bu ordunun askeri olarak aranızda beni de kabul etmeniz, benim için en büyük onurdur. Ordumuzun mensubu olmak ne kadar büyük bir şereftir. Dünyaya biz iki şok yaşattık. Bunu söylerken neyi kastettiğimi anlatmaya çalışacağım. İlk şok, bizim direncimizdi. 20 gün içinde bizi dağıtacaklarını beklemişlerdi. Ulaştığımız belgelere göre planlanmış operasyon iki-üç hafta sürecekti. Oysa 20 ay başarıyla direndik. Allaha şükür her gün daha da güçleniyoruz. Bunun sırrı nerededir? İlk önce gerçekler, özgürlük hatta daha fazlasını elde etmek için savaştığımızı insanların hissetmesidir. İlginç olan, hiç beklemediğimiz sıradan insanlar, fabrika işçileri, resmi dairelerde çalışan sıradan memurlar birer kahraman olmuşlardı. İkinci şoku Avrupa yaşadı. Medeniyet ve savaş kuralları konusunda yine beklediklerinin tam tersi olmuştu. Çünkü savaş bize göre vahşilik değildir, olamamalıdır da. Medeniyet, Sırp ve Hırvat tarafında değil bizim tarafımızda yer bulmuştu. Avrupalı'ya göre biz Doğu'dan gelen, Asyalı yarı vahşi insanlarız. Fakat tam tersi olmuş; Sırplar güçsüzleri öldürerek, camileri ve köprüleri yıkarak asıl vahşiliği göstermişlerdi. Avrupa bunu izah edemez. Biz bunu yapmadık. Bu nedenle gittiğim yerlerde çifte gurur hissetmekteyim. Birincisi kahramanlıklar gösteren bir millete ait olduğum için. İkincisi tüm zorluk ve çok kötü durumlara rağmen yüzümüzü karartmayan bir millete ait olduğum için. İlk vermek istediğim mesaj budur; Yani, bu ordunun ve bu milletin yüzünü karartacak davranışlarda bulunmayın. Siz askerlerimize ahlak eğitimi vermekle görevlisiniz. Tekrarlıyorum, milletin benimseyeceği ordu olmamız gerekmektedir. Bu durumda zafer bizim olacaktır. Yanımızda insanları tutmayı başararsak dünyanın tüm şeytanları toplansa bize hiçbir şey yapamazlar. Bu ilk mesajımı sıradan insanların anlayacağı sade bir dil ile milletimize aktarın. Söylemek istediğim ikinci şey ise insanlarınza güvenin, insanlarınızdan şüphelenmeyin.

İnsanlara savaşta kendini nasıl gösterdiğine göre değer verin. Önce kim olduğunu sormayın. Şu anda kim olduğunu görmeye çalışın. Yani insanlara güvensiz tavırlarla bakmayın. Tam tersine kendini gösterinceye kadar insanlara güvenin. Bu benim ikinci mesajımdır. Bana göre en önemli son mesajımı söylemek istiyorum; askerlerin hayatlarını koruyun. Onlar birilerinin oğullarıdır. Size emanet ettikleri evlat onlar için herşeydir."

Konuşmamın sonunda bizim önderimiz ve cumhurbaşkanımız rahmetli Aliya anısına düzenlediğiniz bu panel için ne kadar mutlu olduğumuzu belirtmek isterim. Konyalılar savaşta tüm maddi-manevi destekleriyle yanımızda yer almışlardı. Barışta da yanımızda bulunduğunuzu gösterdiniz. Necip Türk Milletinin yanımızda olmalarını hissetmek bize güç verir. Allah'ın hepimize doğru yolu göstermesi duası ile teşekkür etmek istiyorum. Amin

Eyub Hacıç